

KØBENHAVNS MUSEUM 2018

Købmagergade 25-27

KBM4338

Slots- og Kulturstyrelsens J.nr.: 18/03915

Helligånds Sogn, Sokkelund Herred, Københavns Amt

Sted- og Sb-nummer: 020306-773

Stine Damsbo Winther

KØBENHAVNS MUSEUM
MUSEUM OF COPENHAGEN

Københavns Museum
Stormgade 20
1555 København V
Telefon: +45 33 21 07 72
E-mail: museum@kff.kk.dk
Københavns Museums hjemmeside: www.cphmuseum.kk.dk
© Københavns Museum 2018

Indholdsfortegnelse

1	Abstract	5
2	Undersøgelsens forhistorie	6
3	Administrative data og udgravningsdata	8
3.1	Administrative data	8
3.2	Udgravningsdata	8
4	Kulturhistorisk baggrund og områdets naturforhold	10
4.1	Topografi, terræn og undergrund	10
5	Centrale problemstillinger.....	11
6	Udgravningsmetode	12
6.1	Arkæologisk udgravningsmetode	12
7	Undersøgelsens resultater	13
7.1	Baggård til Købmagergade nr. 25-27 (delområde 1-3)	13
7.2	Kælder	20
8	Diskuterende sammenfatning	28
9	Litteraturliste	29
10	Fotoliste	30
11	Bilag.....	32
12	Oversigtsplan.....	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.

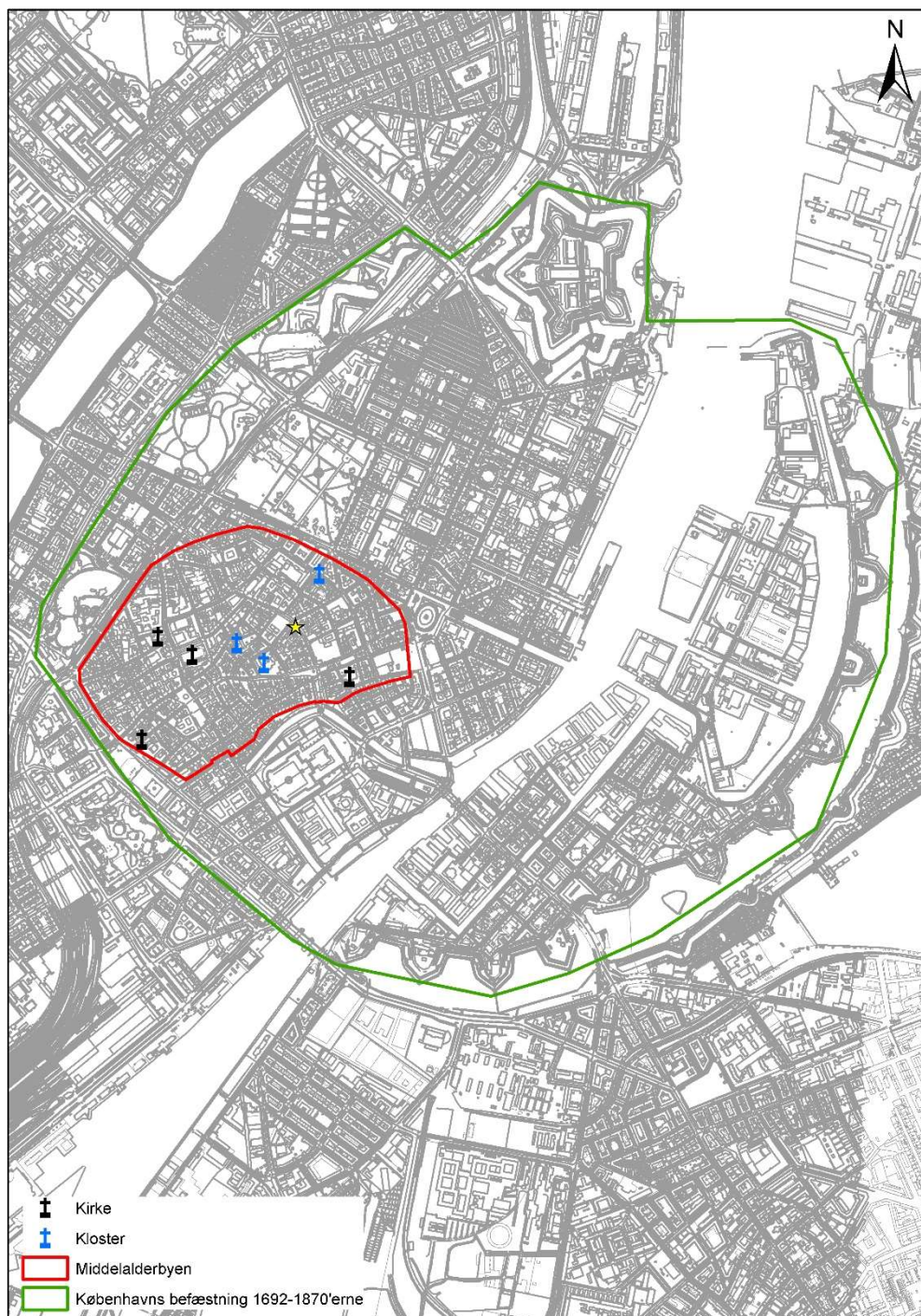

Fig. 1. Kort over København med markering (stjerne) af undersøgelsesområdet.

1 Abstract

I forbindelse med renovering af bygning samt sænkning af kældergulv i ejendommen Købmagergade 25-27 blev der i gården fundet enkelte spredtliggende kampesten, der dog ikke med sikkerhed lå in situ. Derudover fandtes enkelte murede fundamentsrester fra mulige tidligere vægge tilhørende den stående bygning.

I kælderen fremkom flere kulturlag, der ud over sekundære udjævningslag sandsynligvis også omfatter tidligere aktivitet på stedet forud for byggeaktiviteten til opførelsen af bygningen.

Arkæologiske perioder: middelalder, renæssance, 1700-tallet, 1800-tallet

Anlæg og fund: fundamenter, kampesten, kulturlag, stolpehuller/skelgrøfter

Nøgleord: bebyggelse, bygningsfaser

2 Undersøgelsens forhistorie

Københavns Museum blev opmærksom på jordarbejdet d. 07.05.2018 og foretog samme dag besigtigelse på byggepladsen. I baggården var der blevet fjernet cirka en meter jord, og gravearbejdet var afsluttet. Museet fik oplyst, at der havde ligget spredte kampesten i fylden, og at der var blevet iagttaget rester af enkelte murfundamenter. I kælderen var opgravningerne startet i den nordvestlige del, men der var et midlertidigt ophold i gravearbejdet grundet funderingsarbejde og behov for bortkørsel af jord. I kælderen blev der iagttaget dels kulturjord og dels intakt undergrund i udgravningen. Det var bygherres ønske at sænke det nuværende kældergulv med ca. 1 meter for at opnå en loftshøjde på 2,5 meter i hele kælderen.

Af tidligere undersøgelser i området kan nævnes:

KBM-nr.	Lokalitet	År	Beskrivelse
3297	Købmagergade 11	2006	Sb 02.03.06-448 Registrering af kulturlag fra både middelalder og renæssance
3865	Købmagergade 26	2009	Sb 02.03.06-660 Fundamentsrester fra 1600-tallet
2075	Købmagergade 33	1999	Sb 02.03.06-193 Gulvlag, murforløb, enkelte konstruktioner samt middelalderlige og efterreformatoriske kulturlag
3477	Købmagergade 48	2007	Sb 02.03.06-356 Fundamentsrester fra 1700-tallet eller tidligere, en brolægning med rende og en skålføremet stensætning fra før 1600-tallet samt en tøndebrønd antagelig med samme datering

Tabel 1. Tidligere arkæologiske observationer i området.

Fig. 2. Kort med markering af det udgravede område Købmagergade 25-27.

3 Administrative data og udgravningsdata

3.1 Administrative data

- 07.05.2018 Museet bliver bekendt med igangværende gravearbejde i kælder og gård ved Købmagergade 25-27, hvorefter der tages kontakt med bygherre. Museet anbefaler en arkæologisk udvidet forundersøgelse til registrering af de fremkomne bygningsrester og kulturlag og til overvågning af det resterende gravearbejde. Bygherre indvilliger heri.
- 08.05.2018 Der indsendes forundersøgelsesbudget som hastesag til SLKS.
- 09.05.2018 Museet modtager godkendelse af budgettet fra SLKS.
- 09.05.2018 Museet modtager bygherres godkendelse af budgettet.

Bygherre på projektet var Keystone Investment Management, der ligeledes, som bygherre, bekostede forundersøgelsen jf. Museumslovens § 26 stk. 2, 1. pkt. om arkæologiske undersøgelser i forbindelse med bygge- og anlægsarbejder.

I relevant dokumentation vedrørende KBM4163 Dronningens Tværgade, m.fl. opbevares på Københavns Museum. Digital dokumentation, inklusiv fotos, Intrasis-database, e-mails, m.v. er arkiveret på museets servere samt kommunens journaliseringsprogram eDoc under administrativsag [2018-0130841](#).

Beretningen findes som papirkopi i museets arkiv samt i digital form på Københavns Kommunes server. En digital kopi af beretningen sendes til bygherre og vil desuden blive gjort offentlig tilgængelig på museets hjemmeside (<https://cphmuseum.kk.dk>) samt på Slots- og Kulturstyrelsens nationale, online register "Fund og Fortidsminder" (<http://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/>).

3.2 Udgravningsdata

Undersøgelsen blev gennemført som overvågning fra 07.05-23.05.2018. Udgravningsleder var Stine Damsbo Winther og som feltarkæolog deltog Morten Steineke.

KBM-nr. og internt journalnr.	KBM4338, int.sagsnr.3820
Slots- og Kulturstyrelsen journalnr.	18/03915
Amt	København
Herred	Sokkelund
Kommune	København
Kvarter	Frimands
Sogn	Helligånds
Periode for feltarbejde	07.05.2018 – 24.05.2018
Arkæologer	Stine Damsbo Winther, Morten Steineke
Areal (m2) samt % af område	Ca. 196 m ² (100 %)
Volume (m3) samt % af område	Ca. 100 m ³ (100 %)
Koordinatsystem	DKTM 3
Højdesystem	DVR 90
X-kordinater	1173201
Y-kordinater	651997
Meter over havet	
Bygherre	Keystone Investment Management
Hovedentreprenør	Keystone Investment Management

Tabel 2. Administrative data og udgravningsdata.

4 Kulturhistorisk baggrund og områdets naturforhold

Lokaliteten er beliggende i Købmagergade indenfor den middelalderlige befæstning af København, hvor gadernes forløb i flere tilfælde kan føres tilbage til middelalderen. Denne nordøstlige del af byen blev først forholdsvis tæt bebygget, og området var indtil da karakteriseret af flere større gårde, kálhaver og andre lignende pladskrævende aktiviteter. Købmagergade omtales i 1370/80 som Bjørnebrogade, hvilket menes muligvis at kunne henvise til en dæmning eller bro over byens rende (åben kloak), som løb gennem gaden. I 1400-tallet blev gaden brugt af byens slagtere, som solgte kød fra åbne boder langs gaden, og gaden blev nu kaldt Kjødmangergade. I begyndelsen af 1500-årene blev slagterboderne dog flyttet til Skindergade.

4.1 Topografi, terræn og undergrund

Københavns oprindelige topografi er ændret meget gennem tiderne. Ophobning af affald fra husholdning, husdyr og produktion har hævet og udjævnet terrænet. Fyldlagene når flere steder en tykkelse på mere end fem meter. Holme og vige er jævnet ud og fyldt op, og byen har bredt sig langt ud over den oprindelige kystlinje. Optegnelser over disse forhold finder vi bl.a. hos Rosenkjær (Rosenkjær 1906:18ff) og Ramsing (Ramsing 1910). Gamle undersøgelser har vist, at Købmagergade har ført ned til en flad lavvandet strand og, at terrænet oprindeligt har haft en lille, men jævn stigning mod nord, på strækningen mellem Højbro Plads og Skindergade (Fritz 1862:65ff). På Højbro Plads er opfyldningernes tykkelse godt 2,20 m, mens de ved Silkegade når ned i en dybde af ca. 2,7 m, og ved Kronprinsensgade til en dybde af 3,15 meter. Herefter aftager opfyldslagernes tykkelse. Under opfyldslagene ligger et blåligt gruset og sandet lerlag, der udgør toppen af den istidsafsatte moræne.

5 Centrale problemstillinger

Ved besigtigelse på byggepladsen i kælderen blev der iagttaget intakt undergrund omkring tre meter under nuværende terræn. Derfor ønskes klarlagt en kote for den oprindelige overflade, da denne oplysning kan bidrage til en yderligere detaljering af den indsamlede viden omkring områdets oprindelige topografi. Yderligere kan kulturlagene umiddelbart ovenpå undergrunden stamme fra den tidligste bosættelse i denne del af byen. På den måde kan resultaterne være med til at belyse dele af Københavns tidligste udvikling.

6 Udgravningsmetode

I baggården var der blevet fjernet cirka en meter jord med maskine uden arkæologisk tilstedeværelse.

I kælderen blev der gravet med maskine samt håndgravning. Kældergulvet skulle sænkes, og derudover skulle der graves enkelte dybere huller langs de eksisterende kældermure til presning af pæle i forbindelse med fundering af bygningen.

6.1 Arkæologisk udgravningsmetode

Gravearbejdet i baggården var allerede afsluttet, og arbejdet blev udelukkende dokumenteret med billeder af det udførte arbejde. Der blev erkendt enkelte kampesten samt få genstande i fladen.

Arbejdet i kælderen blev fulgt i forbindelse med afgravning i fladen. Grundet den trange plads var det udfordrende at få en reel flade gravet frem. I stedet blev der prioriteret en tværgående profil under en af murene til kælderens fundament.

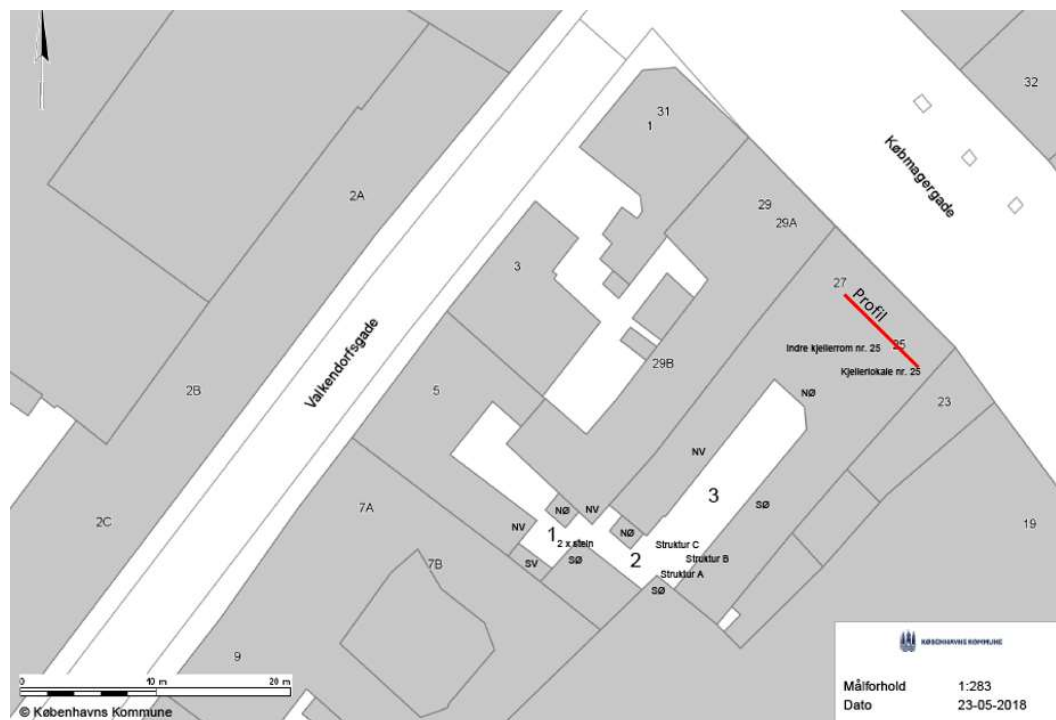
Funderingshullerne blev primært gravet med maskine, men enkelte blev gravet i hånden grundet den begrænsede plads, hvor maskinen nogle gange havde svært ved at komme til.

Der var god mulighed for at følge gravearbejdet, da folkene på pladsen var yderst forstående overfor arkæologens tilstedeværelse. Dog var den trange plads udfordrende, da det ikke var muligt for maskinen at afgrave større flader af gangen. Registreringerne kunne udføres, mens maskinen holdt pause, eller der blev arbejdet i den anden ende af kælderen.

Alt blev indmålt i forhold til bygningen, da det ikke var muligt at anvende anden form for måleudstyr i kælderen.

7 Undersøgelsens resultater

7.1 Baggård til Købmagergade nr. 25-27 (delområde 1-3)

Figur 3. Baggård til Købmagergade nr. 25-27 med separat områdeinddeling 1-3.

7.1.1 Delområde 1

Fra væggenes murpus og ned havde man fjernet 1,15 m med kulturjord. Det fremkomne lag bestod af relativt moderne opfyld indeholdende gule Flensborgsten og større (moderne) røde teglfragmenter. Af løsfund fandtes kridtpiber, glas, glaseret keramik, dyreknogeter og teglfragmenter (ikke indsamlet).

I midten af delområde 1 lå to større sten, men det er usikkert om disse fundamentsten lå in situ (Fig. 4). I SV og NØ hjørnet var der blevet pælefunderet.

Figur 4. Baggård med murværk og to mulige fundamentsten i Købmagergade nr. 27 set mod SV. Foto: Københavns Museum.

Såkaldte hollandske mopper (215-225 x 35 mm) var blotlagt i facaden mod SØ. Mod SV var det vanskeligt at afgøre både murstensformatet og forbandt, men sandsynligvis var der også her tale om hollandske mopper. Mod NV bestod murvæggen af moderne normalsten (230 x 105 x 50 mm). Mod NØ bestod fundamentsmuren af mursten (250 x 120 x 55 mm) lagt i krydsskifte.

7.1.2 Delområde 2

Fra væggenes murpus og ned havde man ligeledes fjernet 1,15 m med kulturjord. Det fremkomne lag bestod af relativt moderne opfyld indeholdende gule Flensborgsten og større (moderne) røde teglfragmenter, men også enkelte munkesten (Fig. 5). I delområdet fandtes desuden nedgravede rørledninger af både ældre og nyere dato. Pælefundering var udført både mod NV og NØ.

Figur 5. Baggård med murværk og rørledninger i Købmagergade nr. 27 set mod NV. Foto: Københavns Museum.

Mod NV bestod fundamentet af mursten (250 x 120 x 55 mm) lagt i krydsskifte. I facaden mod SV fandtes hollandske mopper (215-225 x 35 mm), men her var murværket i stor grad ødelagt. I muren mod NØ fandtes dele af en aflastningsbue udført i gule mopper (Fig. 6), hvoraf den omkringliggende mur også bestod af gule mursten i samme format (210 x 100 x 40 mm) lagt med $\frac{1}{4}$ -dels forskydning. Den målte buehøjde og spændvidde er ca. 60 cm respektive > 120 cm. Slutstenen udgøres af en noget større rød teglsten med dimensionerne 220 x 70 mm. I alt syv gule mopper fandtes NV for slutstenen og 19 mopper er bevaret NØ for denne. Funktionen af den noget ujævne form mod SØ er usikker, og aflastningsbuen er også ødelagt af en moderne dørkarm mod NV.

Figur 6. Aflastningsbue af gule hollandske mopper set mod NØ. Foto: Københavns Museum.

7.1.3 Delområde 3

Fra væggen murpuds og ned har man fjernet en meter med kulturjord. Det fremkomne lag var rodet med byggeaffald (Fig. 7), men består af relativt moderne opfyld indeholdende gule Flensborgsten, større moderne røde teglfragmenter, betonstykker og nedgravede rørledninger af både ældre og nyere dato. På overfladen fandtes flere kampesten, som sandsynligvis har været oprindelige fundamentrester. Dette kan dog ikke afgøres med sikkerhed. Tre moderne brønde var gravet ned i delområdet, og der var udført pælefundering langs med den NV- og NØ-lige facadevæg. Løsfund bestod af stengods og dyreknogeter (ikke indsamlet).

Figur 7. Relativt rodet og opfyldt baggård ved tilsyn set fra NØ. Foto: Københavns Museum.

I de første 1,8 m mod NV bestod muren af samme type mursten og forbandt som i NØ delene af delområde 2, derefter bestod fundamentsmuren af gule Flensborgsten lagt i krydsskifte langs med resten af murforløbet mod NØ.

I delområde 3 fandtes rester efter tre tværmure (Struktur A-C):

Struktur A

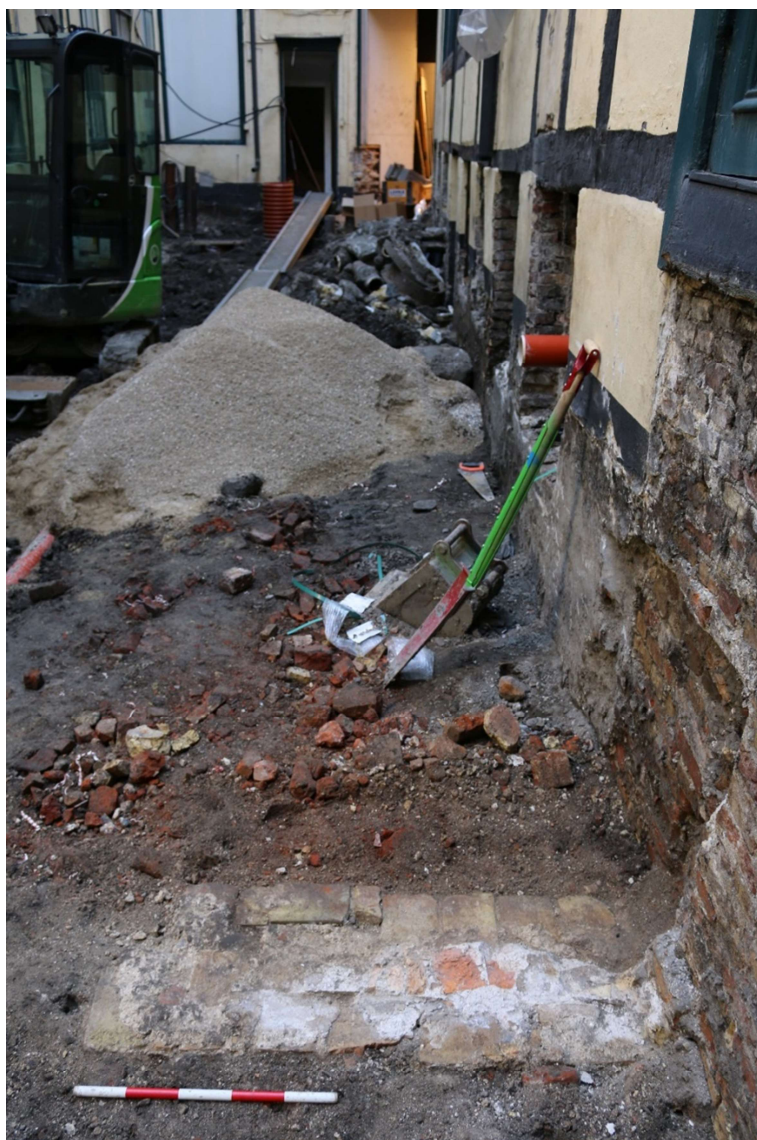
Rester efter murværk (80 x 50 x 40 cm) orienteret fra eksisterende husvæg og fundament mod SV bestående af både gule og røde mursten i ni bevarede og blotlagte skifter og ca. 1,5 sten tyk (Fig. 8). Teglstenene er af normalstørrelse (210 x 115 x 50-55 mm), og mørtlen er grovkornet og hvid.

Figur 8. Stående tværmur/skillevæg i delområde 3 set mod SV. Foto: Københavns Museum.

Struktur B

Rester efter kassemur (116 x 46 cm), ca. 1,5 sten tyk bestående af både gule Flensborgsten (240 x 135 x 60 mm) (Fig. 9). Muren ligger omtrent i linje med hushjørnet på den anden siden mod NV og har sandsynligvis udgjort en form for skillevæg.

Figur 9. Rest efter mulig skillevæg i delområde 3 set mod NØ. Foto: Københavns Museum.

Struktur C

Rester efter en NV-SØ orienteret tværmur bestående af en enkelt kampesten (50 x 40 cm) med murrester i form af munkesten og hvidt mørtel (Fig. 10). Fire skifter var bevaret, og muren har haft en bredde på mindst 50 cm. Strukturen ligger i linje med murværk B og kan derfor muligvis tilhøre samme tværmur, selvom der hos førstnævnte kun er brugt teglsten af en ældre type.

Figur 10. Mindre murrest på kampesten i delområde 3 set mod SØ. Foto: Københavns Museum.

7.2 Kælder

Kælderen bestod af to adskilte rum, hvor kældergulvniveauet blev sænket til 2,65 m under eksisterende tag/gulvniveau. Ved tilsynet var ca. 0,6 m kulturjord fjernet uden arkæologisk tilstedeværelse. Yderligere 0,6-0,7 meter blev fjernet med arkæologisk tilsyn.

Tre mindre grøfter blev gravet i forbindelse med pælefundering (Fig. 11). Opfyldt i disse grøfter var gravet tidligere og senere genopfyldt i lighed med samtlige langsgående vægge i det større kælderrum både mod SØ, SV og NV. Det samme gælder området langs den NV fundamentets mur i det mindre kælderrum.

Figur 11. Gravning til pælefundering langs med fundamentet og kælderlokalets SV hjørne. Foto: Københavns Museum.

Dette har gjort, at de primære kulturlag in situ i form af eks. dyrkningsjord, gulvflader, etc. var blevet forstyrret i en stor del af kælderens område.

Figur 12. Blotlagt moræneler i mindre grøft i kælderrummets NV hjørne under blandet kulturlag i sammenhæng med pælefundering. Foto: Københavns Museum.

Langs med den SØ fundamentsmur i det store kælderrum blev der registreret udstikkende fundamentsten i det omfang, de ikke var blevet fjernet i forbindelse med betonarbejder af entreprenøren. I øvrigt bestod muren her af gule Flensborgsten (230 x 40 mm). Kampesten og ældre murværk fandtes også i den NV og SØ væg til det inderste kælderrum. Her bestod den NV fundamentsmur af både munkesten og yngre renæssancesten.

7.2.1 Aflastningsbuer

I forbindelse med tilsynsarbejdet blev tre aflastningsbuer langs med den NV mur (aflastningsbue 1-3) og en i den SV fundamentsmur dokumenteret i det inderste af kælderrummene (aflastningsbue 4). Hertil dokumenteredes to mellemliggende "stræbepiller" langs den NV væg med en bredde på 62 cm og tykkelse på 10-15 cm.

Aflastningsbue 1

Rester efter aflastningsbue af genbrugte munkesten (270 x 130 x 95 mm) og nogle mindre gule teglsten (250 x 60 mm) af noget senere dato (Fig. 13). De centrale dele var revet ned og opmuret igen med moderne mursten i forbindelse med pågående betonarbejder. Hverken buehøjde eller spændvidde kunnet bestemmes med sikkerhed.

Figur 13. Aflastningsbue 1 bestående af munkesten og opmurede moderne teglsten set fra NØ. Foto: Københavns Museum.

Aflastningsbue 2

Omtrent $\frac{1}{4}$ af ældre aflastningsbue af mursten med størrelsen 210 x 105 x 70 mm. De centrale dele bestod af natursten og mindre røde teglsten (Fig. 14). Hverken buehøjde eller spændvidde kunnet bestemmes med sikkerhed.

Figur 14. Aflastningsbue 2 bestående af renæssancesten set mod NV. Foto: Københavns Museum.

Aflastningsbue 3

Aflastningsbue af mindre mopper (55 mm) på den NV væg i det inderste rum af både gule og røde mursten. Formatet var vanskeligt at erkende pga. eksisterende brokker (Fig. 15). De centrale dele er med tiden blevet erstattet med en større kampesten (45 x 36 cm). Murværket var lagt i krydsskifte med teglsten af varierende størrelse. Hverken buehøjde eller spændvidde kunnet bestemmes med sikkerhed.

Figur 15. Bevarede dele af aflastningsbue 3 bestående uens typer af teglsten set mod NV. Foto: Københavns Museum.

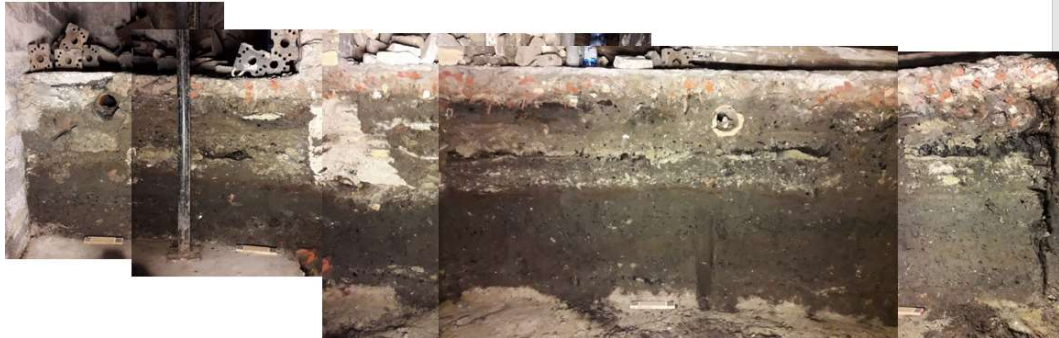
Aflastningsbue 4

Rester af den centrale del af aflastningsbue gjort i gule hollandske mopper. Spændvidden blev målt til ca. 85 cm. Buen var stærkt skadet af senere entreprenørarbejde (Fig. 16).

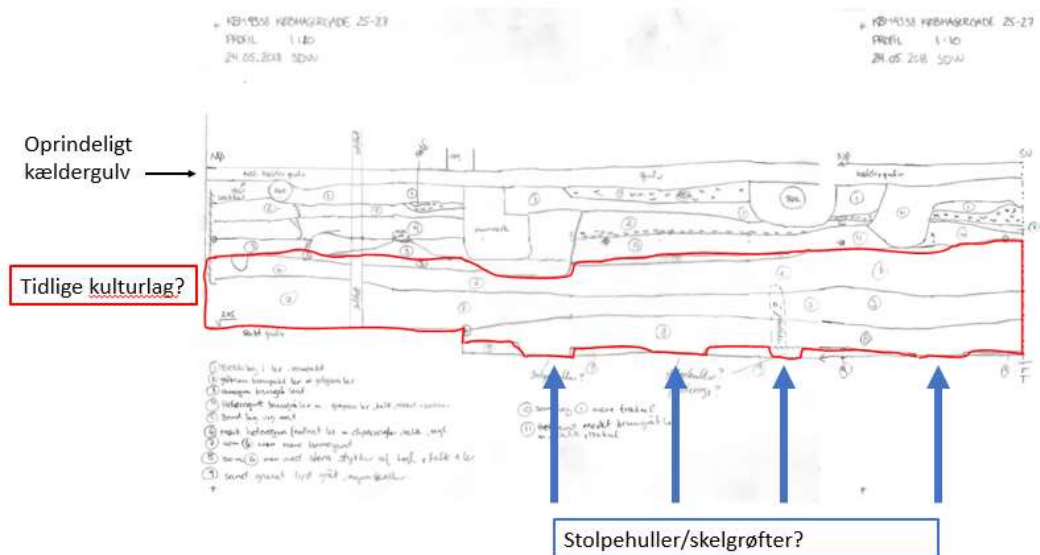

Figur 16. Stærkt skadet aflastningsbue 4 bestående af hollandske mopper. Foto: Københavns Museum.

I begge rum fremkom flere kulturlag, der blev erkendt i fladen og registreret i profiler. Den naturlige undergrund, fremkom mellem 2,65-2,75 meter under nuværende tag/gulvniveau og kunne ligeledes følges i begge rum.

Figur 17. Tværgående profil med opfylds- og kulturlag. Foto: Københavns Museum

Figur 18. Tværgående profil med markeret kulturlag og stolpehuller/skelgrøfter. For målfast tegning se bilag 1.

En tværgående profil i kælderen blev fritlagt, hvilket gav mulighed for at få indblik i de allerede fjernede jordlag (figur 17+18). Entreprenørens folk kunne fortælle, at lagene synes at have strakt sig over hele kælderens flade, hvilket man må formode også har været tilfældet.

I profilen kunne man se det oprindelige kældergulv bestående af røde og gule tegl og med en tykkelse på op til 12 cm. Herunder lå et brokkelag på op til 15 cm, hvor der flere steder efterfølgende var lagt rør. Under brokkelaget kunne flere opfylds- eller planeringslag erkendes, herunder områder med meget trækul, hvilket henleder tankerne til Københavns store brand i 1728, hvor det meste af området omkring Købmagergade brændte.

Figur 19. Eksisterende kældergulv med skillevæg samt fundering under. Foto: Københavns Museum.

Et muret fundament umiddelbart under en eksisterende skillevæg i kælderen, har brudt disse opfyldslag, hvormed flere faser af bygningen også kan erkendes. Under opfyldslagene lå et op til 10 cm tykt lag af organisk uomsat materiale, indeholdende strå/strøelse og dyreknoget. Laget minder om et gødningslag eller møddingslag, som ofte ses placeret inde på matrikler i middelalderen. Om laget har været tykkere og er blevet afgravet i forbindelse med byggeriet kan ikke erkendes. Laget strækker sig over ca. tre meter i profilens længde og kunne følges ca. 1,20 meter i fladen mod sydvest.

Herunder, svarende til 60 cm under det eksisterende gulvniveau, fremkom et lag bestående af mørkt heterogent muldet ler, der næsten var "fnulret" i strukturen. Laget var op til 23 cm tykt og indeholdt dyreknoget, kalk og røde teglfragmenter.

Herunder lå endnu et tykt lag på op til 28 cm, der minder meget om det overliggende, men fremstod meget mere homogent i strukturen.

Herunder lå endnu et mørkt heterogent muldet ler, der ligeledes var "fnulret" i strukturen. Her var indholdet af kalk og tegl af større karakter end i de overliggende lag. Dette lag lå direkte ovenpå undergrunden. Der forekom fire mulige nedgravninger i undergrunden langs profilens forløb. Dybden og karakteren kunne ikke afgøres, da entreprenøren ikke skulle længere ned i fladen. Disse erkendtes alle i profilen, der var orienteret NØ-SV. Mulige formål med disse strukturer kunne være stolpehuller og/eller skelgrøfter.

Figur 20. Mulige stolpehuller/skelgrøfter i overgangen til undergrund. Foto: Københavns Museum.

Der blev ikke udtaget jordprøver, da der ikke med sikkerhed kan siges, at der er tale om oprindelige og dermed uforstyrrede kulturlag.

Der blev ikke fundet nogle daterbare fund.

Undergrunden blev påtruffet 2,65-2,75 meter under nuværende gadeniveau i hele kælderens udstrækning. I området mod Købmagergade sås undergrunden i form af gruset sand, mens der i området mod baggården var tale om kompakt ler.

8 Diskuterende sammenfatning

I gården blev der fundet enkelte spredtliggende kampesten. I følge folkene på pladsen var andre kampesten blevet fjernet i forbindelse med afgravning af fladen. En større sammenhæng mellem kampestenene kunne derfor ikke dokumenteres.

Det nu fritlagte lag bestod af opfyld, der indeholdt enkelte genstande – glaseret keramik, glas samt dyrekogler. Forekomsten af gule teglsten i den opgravede jord antyder en datering fra 1700-tallet eller senere – og skal sandsynligvis tolkes i sammenhæng med, at bygningerne (Frimandshus) blev opført i 1733 eller ved ombygningen i 1800.

Ved sænkning af kælderniveauet fremkom flere kulturlag, der ud over sekundære udjævningslag sandsynligvis også omfatter tidligere aktivitet på stedet forud for byggeaktiviteten til opførelsen af bygningen.

Bygningens eksisterende kældergulv var blevet anlagt ovenpå et op til 60 cm tykt aktivitetsslag bestående af flere faser, herunder områder med meget trækul, hvilket muligvis kan henføres til branden i 1728.

Under disse opfylds- eller planeringslag, der henføres til bygningens opførelse fandtes kulturlag, der påviser aktivitet forud for bebyggelsen i 1700-tallet. Tykke ensartede lag lå direkte ovenpå det, der tolkes som sterilt undergrund i form af gruset sand samt moræneler. Lagene indeholdt større mængder dyrekogler samt mindre stykker kalk og rød tegl, men var ellers uden genstande.

9 Litteraturliste

Fritz, S.: 1862.: *Et bidrag til det terrains Historie, hvorpå Kjøbenhavn er bygget, hentet fra jordlagene i Store Kjøbmagergade. Quartalsberetninger fra Industriforeningen i Kjøbenhavn.* Udgivne ved Industriforeningens Tidsskriftsudvalg. 22. Aargangs 2. hæfte. København.

Ramsing, H. U.: 1910. *H. U. Ramsings Samlinger no. 55. Målinger ved grundudgravninger i København.* København.

Rosenkjær, H.N. 1906: *Fra Det Underjordiske København. Geologiske og Historiske Undersøgelser.* København.

10 Fotoliste

KBM4338 Købmagergade 25-27

foto nr	motiv	set fra	dato	initialer
20180509_072741	Profil ved brønd i gården	S	09.05.2018	SDW
20180509_072908	Opgravet jord fra bønd i gården	S	09.05.2018	SDW
20180509_072924	Oversigt + opgravet jord fra bønd i gården	SV	09.05.2018	SDW
20180509_072943	Oversigt + kampesten bagerst i gård	SØ	09.05.2018	SDW
20180509_073000	Oversigt bagerst i gård	SØ	09.05.2018	SDW
20180509_073007	Oversigt i gård	NØ	09.05.2018	SDW
20180509_073030	Oversigt i gård	Ø	09.05.2018	SDW
20180509_074128	2 stk kampesten	NØ	09.05.2018	SDW
20180509_074142	2 stk kampesten	Ø	09.05.2018	SDW
20180509_074245	fund	oppefra	09.05.2018	SDW
20180509_074806	kampesten i gården	SØ	09.05.2018	SDW
20180509_074820	kampesten i gården	SØ	09.05.2018	SDW
20180509_074831	kampesten i gården	SØ	09.05.2018	SDW
20180509_074846	Oversigt i gård	Ø	09.05.2018	SDW
20180509_075816	Oversigt brønd i gården	S	09.05.2018	SDW
20180509_075826	Brønd i gård	SV	09.05.2018	SDW
20180509_075837	Profil ved brønd i gården	N	09.05.2018	SDW
20180509_075855	Oversigt i gård	SØ	09.05.2018	SDW
20180509_075903	Oversigt i gård	SØ	09.05.2018	SDW
20180509_075935	Oversigt i gård	S	09.05.2018	SDW
20180509_075945	Oversigt i gård	S	09.05.2018	SDW
20180509_080004	Oversigt i gård	SØ	09.05.2018	SDW
20180509_080007	Gavl i gård	SØ	09.05.2018	SDW
20180509_080022	Gavl i gård	SV	09.05.2018	SDW
20180509_080031	Oversigt i gård	NØ	09.05.2018	SDW
20180509_080109	Oversigt i gård	SV	09.05.2018	SDW
20180509_080114	Oversigt i gård	SV	09.05.2018	SDW
20180517_072423	Profil af jord i kælder ved stigen	S	17.05.2018	SDW
20180517_072635	Profil af jord i kælder ved stigen	S	17.05.2018	SDW
20180517_074406	oversigt - profil	SØ	17.05.2018	SDW
IMG_3618	murværk ved aflastningsbue, delområde 2	NV	14-05-2017	MS
IMG_3619	aflastningsbue, delområde 2	NV	14-05-2017	MS
IMG_3622	struktur b, delomr. 3		14-05-2017	MS
IMG_3623	struktur b, delomr. 3	SV	14-05-2017	MS
IMG_3628	kælder		14-05-2017	MS
IMG_3632	murværk, struktur A		14-05-2017	MS
IMG_3635	murværk, struktur A		14-05-2017	MS
IMG_3639	Undergrund, kælder		14-05-2017	MS
IMG_3641	Hul til at presse pæle, undergrund, kælder, NV-hjørne		14-05-2017	MS
IMG_3642	aflastningsbue 1		14-05-2017	MS

IMG_3644	aflastningsbue 1		14-05-2017	MS
IMG_3646	aflastningsbue 1		14-05-2017	MS
IMG_3648	aflastningsbue 2		14-05-2017	MS
IMG_3651	aflastningsbue 2		14-05-2017	MS
IMG_3654	aflastningsbue 2		14-05-2017	MS
IMG_3655	ovesigt kælder	SV	14-05-2017	MS
IMG_3656	ovesigt kælder	NØ	14-05-2017	MS
IMG_3657	ovesigt kælder	N	14-05-2017	MS
IMG_3663	gravning af hul til pæle	N	15-05-2017	MS
IMG_3664	gravning af hul til pæle	N	15-05-2017	MS
IMG_3667	gravning af hul til pæle	N	15-05-2017	MS
IMG_3669	aflastningsbue 3		15-05-2017	MS
IMG_3670	aflastningsbue 3		15-05-2017	MS
IMG_3672	aflastningsbue 3		15-05-2017	MS
IMG_3674	aflastningsbue 4		15-05-2017	MS
IMG_3675	aflastningsbue 4		15-05-2017	MS
20180524_094354	profil, længst mod NØ	SV	24.05.2018	SDW
20180524_094404	profil, længst mod NØ	SV	24.05.2019	SDW
20180524_094418	profil, længst mod NØ	SV	24.05.2020	SDW
20180524_094500	profil, længst mod NØ + skillevæg	SV	24.05.2021	SDW
20180524_094513	profil, længst mod NØ + skillevæg	SV	24.05.2022	SDW
20180524_094533	profil, længst mod NØ + skillevæg	SV	24.05.2023	SDW
20180524_094605	profil, længst mod NØ + skillevæg	SV	24.05.2024	SDW
20180524_094646	profil, længst mod NØ + skillevæg	SV	24.05.2025	SDW
20180524_094741	profil, længst mod NØ + skillevæg	SV	24.05.2026	SDW
20180524_094802	profil, midterdel	SV	24.05.2027	SDW
20180524_094824	profil, midterdel	SV	24.05.2028	SDW
20180524_094856	profil, midterdel + nedgravninger	SV	24.05.2029	SDW
20180524_094902	profil, midterdel + nedgravninger	SV	24.05.2030	SDW
20180524_094917	profil, midterdel + nedgravninger	SV	24.05.2031	SDW
20180524_095005	profil, længst mod SV + nedgravninger	SV	24.05.2032	SDW
20180524_095013	profil, længst mod SV + nedgravninger	SV	24.05.2033	SDW
20180524_095042	profil, længst mod SV	SV	24.05.2034	SDW
20180524_095046	profil, længst mod SV	SV	24.05.2035	SDW
20180524_095109	oversigt, profil	SV	24.05.2036	SDW
20180524_095121	oversigt, profil	SV	24.05.2037	SDW

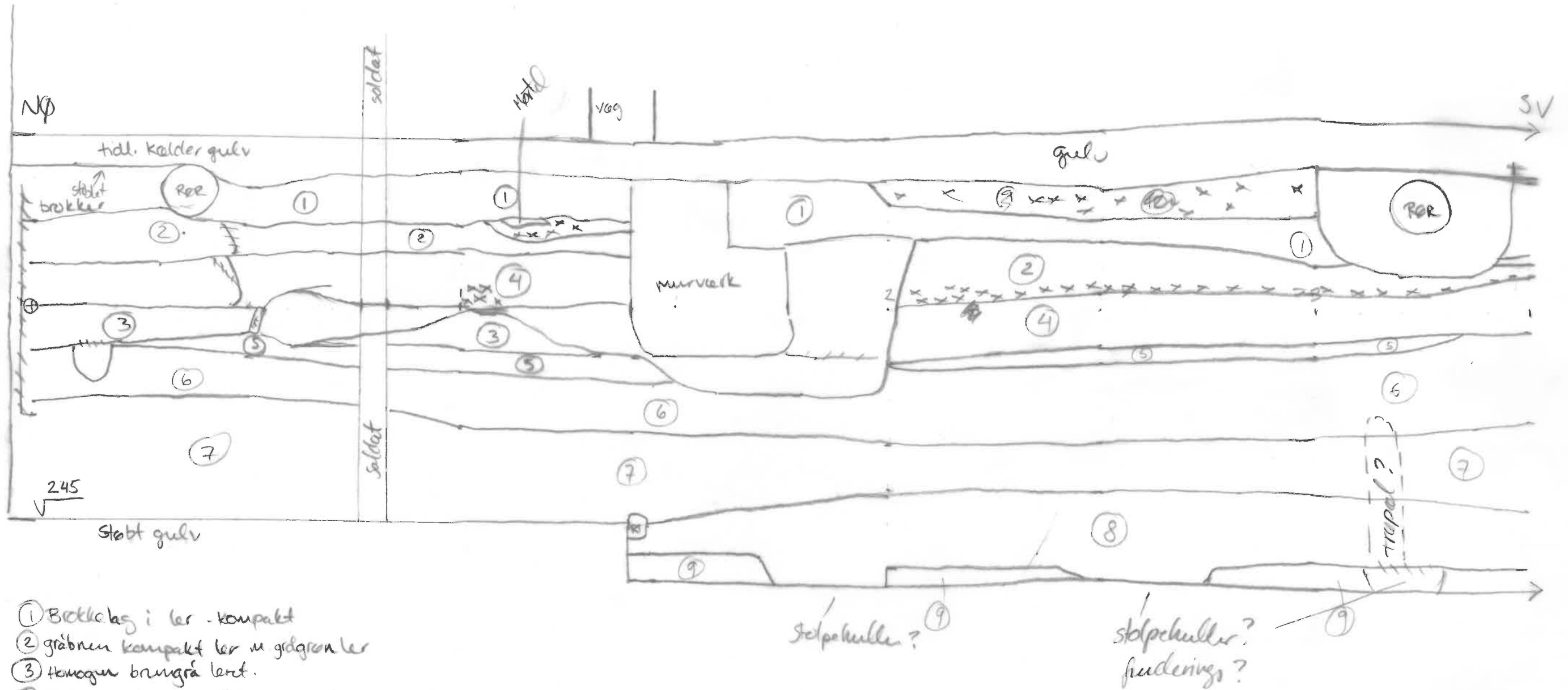
11 Bilag

Bilag 1	Profiltegning i kælder	1:10	24.05.2018 SDW
Bilag 2	Profiltegning i kælder, fortsat	1:10	24.05.2018 SDW

+ KBM4338 KØBMAGERGADE 25-27

PROFIL 1:10 0 50 CM

24.05.2018 SDW

- ① Bæklag i ler - kompakt
- ② gråbrun kompakt ler m. grågrøn ler
- ③ Homogen brungrå leret.
- ④ Heterogent brungrå ler m. grågrøn ler, kalk, trækul + brækk
- ⑤ Brun lag org. mat.
- ⑥ mørk heterogen frullet ler m. dybrøgnler, kalk, tegl
- ⑦ som ⑥ men mere homogent
- ⑧ som ⑥ men med større stykker af tegl & kalk & ler
- ⑨ sand gruset lyst gråt, majs-kaller

- ⑩ som lag ① mere trækul
- ⑪ Heterogent mørkt brungråt ler m. kalk, trækul

støpehuller? ⑨
støpehuller?
fuderings? ⑨

+ KBM4338 KØBMAGERGADE 25-27

PROFIL, fortsat 1:10 0 50 cm

24.05.2018 SDW

